

Penzijní fondy? Jedna velká bublina, která jednoho dne musí zákonitě prasknout.

Je krásné, že žijeme v nádherném světě. Ve světě, kde se neustále prodlužuje délka života. Ted' se zato musíme poprat se skutečností, že takový krásný a dlouhý život něco stojí.

Milan Balák

V Brně 06/ 10/ 2012

Lidé stárnou a stát potřebuje prostředky na svůj vlastní chod. Co to znamená pro běžného občana? Především se na stát nespolehat a na stáří se začít připravovat již v mladém věku. Vytvořit si spořicí portfolio, které vhodně diverzifikovat do několika oblastí pro případ, že by se v jedné oblasti finanční prostředky znehodnotily, ...

Zajistit si úsporné bydlení ve stylu mezinárodní vesmírné stanice (přízemní bungalov s velmi dobrou izolací, nízkými provozními náklady, solárním ohřevem vody, solárními panely na střeše, ...). A to všechno proto, aby ve stáří zbytečně neplatil vysoké složenky. A nakonec aby mohl důstojně a pohodlně strávit stáří a zbytek života. Tolik úvodem, ale kde začít?

Smrtící čínské dilema

Čína se svou miliardou a čtvrt obyvatel dlouho řešila problém přelidnění politikou jednoho dítěte. Ted' se jí to vrací. Čínská populace stárne rekordní rychlostí, pracovní síla zdražuje a finanční zátěž roste. Pokud země tuhle politiku jednoho dítěte nezmění, může se už za deset let potýkat s obrovskými problémy. Čína už brzy bude mít sociální břemeno, které je obvyklé pro vyspělou zemi, ačkoli je v ekonomické situaci země rozvojová.

Budoucnost Číny vypadá podle demografů takto: v polovině století bude čtyři sta milionům Číňanů přes 60 let a za zajištění jejich potřeb bude vláda platit astronomické částky.

Stárnutí obyvatelstva se za několik let stane pro Čínu ekonomickou brzdou. Prudký pokles porodnosti dřív každoročně zvyšoval hospodářský růst a 1,2 až 2 procenta, dnes ale v Číně klesá spotřeba, protože její obyvatelé začínají víc spořit na důchod a neutrácejí jako dřív. Čína totiž dosud profitovala z dostatku pracovních sil a nízkých nákladů na ně, jak se můžeme přesvědčit na každé české tržnici a v každém českém obchodě. Zpomalení čínské ekonomiky, nezaměstnanost a nedostatek prostředků na důchody je zcela reálný a nevyhnutelný scénář, který Čínu čeká.

Potom tady máme Japonsko - vyspělou, ekonomicky přehřátou zemi. Dnes žije v Japonsku 127 milionů lidí. Prognózy tvrdí, že kvůli vysokému věku obyvatelstva, ale také díky nízké porodnosti a nulové imigraci se do roku 2060 počet japonské populace sníží o 40 milionů, tedy o třetinu.

Japonští důchodci řeší svou svízelnou situaci prací. V Japonsku je zcela běžné, že se většina důchodců vrací po několika letech v důchodu znovu do práce. Ze svých důchodů nevyžijí, našetřené prostředky uložené v bankách a penzijních fondech jim spolkla inflace. Bez práce to mají ve stáří těžké.

Už dnes chybí v zemi pracovní síla asi pěti milionů, do státní pokladny tak proudí daleko méně peněz. Japonsko našlo řešení, začalo začleňovat důchodce zpátky do práce. Věk pracujících důchodců se v Japonsku pohybuje od 65 do 80 let. Tihle lidé pracovali celý život, nemají přátele. Jsou to průmyslové mrtvoly.

Aby se Japonsko se stárnoucí společností vyrovnalo, musí se podle ekonomů soustředit na seniory jako na spotřebitele. Obchodní domy mají pro starší lidi celá patra. cenovky jsou psány velkými číslicemi, manekýny mají velikosti drobných důchodkyň. Japonci si, na rozdíl od zkorstnělé Evropy, umějí poradit.

A naše Evropa? Ta jako taková na tom není vůbec dobře. Ubývá mateřských škol, domovy pro důchodce praskají ve švech. Důchodový systém kolabuje a propadá se do deficitu. Studie renomovaných ekonomů varují, že tento vývoj představuje časovanou bombu, která může vyvolat velké problémy v rozvoji evropských ekonomik. "Demografický vývoj je zřejmý a jakékoli naděje na zázračný obrat jsou bezpředmětné," řekl Norbert Walter, hlavní ekonom Deutsche Bank.

Evropské země složitě hledají nové zdroje při plánování rozpočtů, plánují reformy trhu práce a bezmocně přihlížejí tomu, jak se neustále zvyšuje zadluženost na jednoho obyvatele. "Potřebujeme buď dramaticky snížit výhody poskytované starým lidem, nebo upravit časové rozpětí, po které budeme tyto výhody poskytovat," myslí si Norbert Walter.

Letos v květnu vydala Evropská unie prognózu demografického vývoje obyvatel. Oproti dnešku se celkový počet obyvatel do roku 2060 nijak dramaticky nezvýší (ze současných 500 milionů má vzrůst pouze na 517 milionů), populace však bude mnohem starší. Celá třetina Evropanů bude patřit do věkové skupiny 65 let a víc. Lidí ve věku 15 až 64 let bude stále ubývat - podle odhadů EU se jejich počet sníží z 67 na 56 procent.

Česká republika se podle demografických studií v devadesátých letech zařadila mezi země s nejrychleji stárnoucí populací v Evropě vůbec. Děti se rodí stále méně. Do roku 2030 by se dokonce počet obyvatel země mohl dostat pod dnešních deset milionů. A to není vůbec dobrá zpráva pro státní pokladnu. Bude totiž ubývat práceschopných lidí, z jejichž daní se platí důchody. V České republice bylo v roce 2005 na deseti lidech produktivního věku závislých 5,4 dítěte a důchodců. A tyhle nůžky se stále více rozevírají., protože porodnost klesá (výkonné manažerky nechtějí mít žádné děti, protože musí pracovat, normální mámy se bojí mít víc dětí, protože nemají dost peněz, a všichni dohromady si chtějí užívat pohody bezdětného života). V roce 2050 už se bude 10 pracujících starat o 9,2 důchodce. Jinými slovy - kdo bude v roce 2050 pracovat, odevzdá "svému" důchodci celou jeho penzi. Dnes mu dáváme "jen" půlku.

Dál už to pokračuje se stejným scénářem jako všude jinde na světě. Méně lidí bude pracovat, vyrobí se méně výrobků, zpomalí se ekonomický růst, zvýší se státní výdaje, ale nebude je z čeho brát, protože méně pracujících odevzdá méně peněz na daních.

To bych ale neviděl tak černě, Evropská unie zcela určitě bude stárnout pomaleji. Mladí imigranti z islámských zemí, snící po životě ve vysněné Evropské unii k nám proudí různými cestami a s sebou přináší rodinné zvyklosti domácích kultur a výrazně vyšší porodnost. V mnoha evropských zemích představují už dnes přibližně necelou desetinu celé populace. Mezi námi je až 13 milionů muslimů v produktivním věku a mladších. Není tajemstvím, že do evropských zemí přibývají každým dnem další a další muslimové. Hledají si tu přítelkyně a své budoucí ženy, aby si splnily své sny, dělají pro to téměř cokoli, aby se dostaly do zemí Evropské unie. Počet postavených mešit se každým rokem zvyšuje, stejně jako jejich porodnost. To jsme nezažili od doby, kdy se českou kotlinou prohnali agresivní Slované a vytlačili odtud trochu méně agresivní Germány. Tahle agresivita vyplývá z touhy po lepším životě lidí, kteří se narodili v chudých rozvojových zemích.

Evropské vlády nebezpečí nepodceňují a vymýšlejí více či méně zásadní reformy penzijního systému. Některé z evropských zemí se soustředí na soukromý sektor. Všichni ale vědí, že je třeba od základů změnit systém, z něhož jsou penze financovány. Princip, který vidíme i u nás je jasný - přesun odpovědnosti za financování důchodu ze státu na jednotlivce či zaměstnavatele. Tento systém získává již dnes na síle a objemu, státy prostě finanční prostředky na důchody mít nebudou a na chod vlastního systému se jim taky přestává dostávat. A to je potřeba změnit. Nemají jinou možnost volby, tak to prostě je. Důchody nebudou a je na každém jednotlivci jak se k celé věci postaví.

Aby to pro jednotlivce nebylo tak tvrdé, stát tyto změny provádí postupně. A jednou z cest je důchodová reforma, jejíž součástí je možnost spořit si na důchod do penzijních fondů. Tato možnost není vůbec výhodná, právě naopak. Ale přece jen utěšuje jednotlivce v tom, že pro něj stát něco dělá a dává člověku možnost - možnost volby.

Je zcela logické, že by do penzijních fondů jen tak nikdo nevstoupil, a tak státy začaly lidi motivovat státními příspěvky a příspěvky zaměstnavatelů. Spouští se přesvědčovací kampaně, jak je penzijní výhodné. Mění se podmínky, aby byli občané stimulováni v rozhodování co nejrychleji uzavřít penzijní připojištění ještě za starých podmínek a jiné další praktiky. Pomocí těchto mechanismů stát přenesl svoji finanční zodpovědnost zcela na občany.

Penzijní fondy? Jedna velká bublina, která jednoho dne musí zákonitě prasknout.

Penzijní fondy mají v poslední době jednu specifickou vlastnost, a tou je reklama. Dychtivá honba za zisky, penězi, provizemi. Vyrojily se tisíce daňových poradců, kteří se snaží lidi kolem sebe lanařit ke vstupu do penzijních fondů, předhánějí se ve vychvalování všelijakých výhod, které uzavření smlouvy poskytuje a za tím vším stojí jen jedna malá, ale přitom magická věc – provize z uzavřené smlouvy. Kromě provize totiž není

na penzijním pojištění nic zajímavého.

Dalším reklamním poutačem, který má za úkol navodit pocit serióznosti, důvěryhodnosti je zajištění a zabezpečení penzijních fondů. Ale je to jen nálepka na hezky zabalené nabídce.

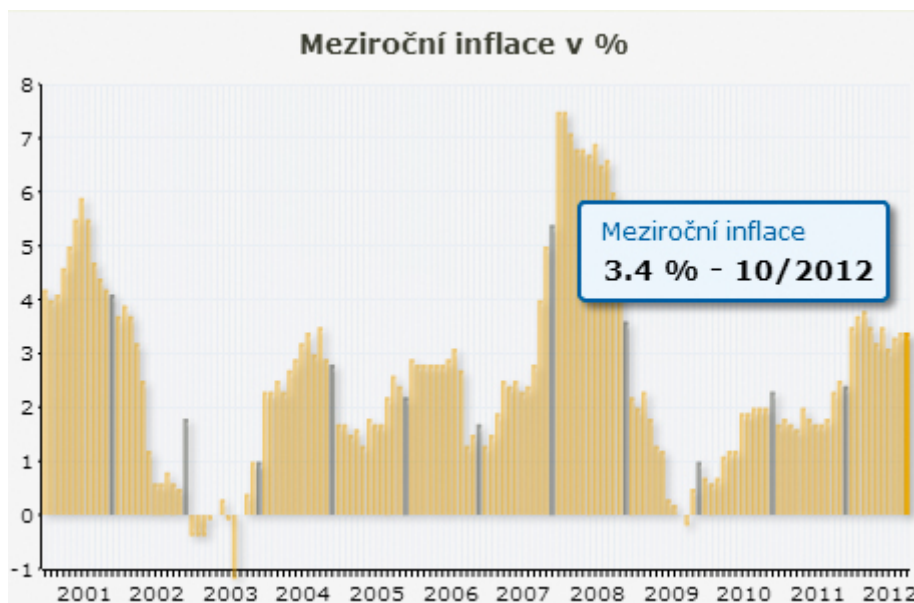
Dosavadní zajištění penzijních fondů je zcela nedostačující. Nejdůležitější normou, podle které se řídí pravidla činnosti penzijních fondů je Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem ve znění pozdějších předpisů.

Bezpečnost investic do penzijního fondu mají zajistit následující opatření:

- penzijní fond musí mít státní licenci
- základního jmění fondu v minimální výši 50 miliónů Kč musí být tvořeno pouze peněžitými vklady splacenými před podáním žádosti o licenci
- členy orgánů fondu schvalují nejdříve orgány státního dozoru a teprve pak akcionáři
- penzijní fond může vykonávat pouze činnosti bezprostředně související s penzijním připojištěním
- jsou stanovena přísná pravidla pro investování majetku penzijních fondů, která sledují rozložení a minimalizaci rizik: investice pouze do státních a dalších bezpečných dluhopisů, hypotečních zástavních listů, akcií obchodovaných na burze, nemovitostí a movitých věcí představujících záruku bezpečného uložení peněžních prostředků; finanční vklad u jedné banky nesmí překročit 10 % majetku fondu, celková investice do akcií 25 % (cenné papíry jednoho emitenta mohou tvořit nejvýše 10 % majetku fondu) a investice do jedné nemovitosti nebo movité věci nesmí překročit 5 % majetku penzijního fondu
- majetek penzijního fondu nemůže být použit k zajištění závazků
- pro rozdělení zisku fondu platí tato pravidla: minimálně 85 % zisku je určeno účastníkům penzijního připojištění, akcionáři mohou rozdělit na základě rozhodnutí valné hromady maximálně 10 % zisku a zbytek připadne do rezervního fondu

Jak se nedávno ukázalo, v České republice zmizí přes veškerý dozor z každé státní investice 20% a jediný člověk, kterého to stálo pracovní místo, je většinou ten, který na to upozornil. Předpokládá se, že s bankovním dozorem to bude fungovat naprosto stejně. Navíc existují i další rizika a nebezpečné mechanismy. Především je to inflace. Se svými penězi se první klienti penzijních fondů mají setkat za dlouhých 25 let. A bude to opravdu smutné setkání.

Pokud se podíváte na vývoj cen v Německu, které všichni považujeme za ekonomicky velmi stabilní zemi, tak dnešní němec ve srovnání s Němcem před třiceti lety platí 2,66x vyšší nájemné, 2,98x dražší elektřinu a 5,29x vyšší poplatky za svoz odpadu. Pokud do své úvahy o budoucí inflaci zahrneme roztácející se kolotoč záchranných balíčků v řádech sta miliard EUR, můžeme pokládat téměř za jisté, že dnešní Euro či koruna bude mít za třicet let nějakou hodnotu tak pro sběratele numizmatika. Bohužel nejvyšší jistotu ztráty vložených peněz poskytuje víra v tržní mechanismy.

Cenu zboží určuje nabídka a poptávka. Jestliže se tedy po dobu dvaceti pěti let budeme nacházet v podstatě pouze ve fázi nákupu aktiv pro všechny budoucí důchodce, jejich cena poroste a budou drahé. Paradoxně se proto po celou tuto dobu budou fondy moci chlubit, tím, jak hodnota jejich aktiv roste. Až se ale Evropa i Česko stane zemí důchodců a fondy budou muset svá aktiva nabídnout k prodeji, aby mohly vyplácet důchody, převis nabídky bude tak vysoký, že hodnota těchto aktiv díky vzniklé panice klesne prakticky na nulu. Vždyť nakonec, kdo by ta aktiva kupoval, když v té době má být Evropa i Česko plné důchodců? Někdo může oponovat argumentem, že fond nemusí svá aktiva prodávat, ale může důchodce živit z výnosů těchto aktiv. To ale nebude možné.

Za prvé v držení fondů budou především dluhopisy a ty nebude mít kdo splácet. Hodnota jmění přímo souvisí s trhem dluhopisů. Čím víc vydaných dluhopisů, tím menší je jejich cena. Pokud klesne cena dluhopisu, sníží se hodnota penzijních fondů. A to je podstatné pro každého jednotlivce. V principu je přeci úplně jedno, zda má ekonomicky aktivní třicátník žít důchodce tím, že bude splácet jejich dluhopisy nebo jestli má dávat peníze do průběžného systému o kterém tvrdíme, že je neudržitelný.

Stačí se podívat do historie České republiky, konkrétně na rok 1953. V pátek 29. května 1953 ve svém rozhlasovém projevu tehdejší prezident Československa Antonín Zápotocký prohlásil: „Naše měna je pevná a měnová reforma nebude, všechno jsou to fámy, které šíří třídní nepřátelé.“ Den poté se ukázalo, že prezident lhal, měna příliš pevná nebyla a v Sovětském svazu byly již v předstihu vytištěny nové československé bankovky.

Jenže za natištěné peníze se člověk nenají a nastala situace, kterou popsal Vladimír Špidla 25. 4. 2010 v diskusním pořadu České televize: „Všechny systémy, včetně fondových systémů, jsou závislé na ekonomické aktivitě. Představte si situaci, že všichni lidé mají naspořeno a jsou v důchodu a neexistuje žádný aktuálně disponibilní hrubý domácí produkt. No peníze se jíst nedají. Čili to není řešení.“ Ano, peníze se jíst nedají a jejich převýdej či nadměrné „tištění“ obvykle končí inflací, znehodnocením měny nebo měnovou reformou. V roce 1953 to vyřešila měnová reforma.

Sobota 30. května 1953 byla posledním dnem pracovního týdne. Po návratu z práce tak pracujícího člověka čekal šok vyplývající z rozhlasového projevu čelního představitele státu. Po sedmnácté hodině předseda vlády Viliam Široký oznámil, že stávající bankovky budou platit pouze do konce měsíce. Prezentováno to bylo jako vítězství pracujícího lidu a úder buržoazii, ale bylo to znehodnocení úspor a propadnutí vázaných vkladů všech.

Občan, který nespadal do kategorie živnostníka či boháče, mohl vyměnit svých původních 300 Kčs za 60 Kčs nových. Vyvolené osoby z řad stranických funkcionářů, důstojníků armády a milicionářů mohly údajně v tomto poměru vyměnit i více. Největší množství peněz v hotovosti bylo ale vyměněno v poměru 1:50, za každých 100 starých Kčs příjemce dostal 2 nové Kčs. Stejně tak hotovost v pokladnách podniků a jiných organizací byla směněna v poměru 1:50. Živnostníci tak přišli o svůj provozní kapitál a v podstatě díky tomu byli předurčeni ke krachu.

Peníze uložené na vkladních knížkách byly měněny odstupňovaně. U vkladu do 5 tisíc Kčs byl použit poměr 1:5, u vkladu od 5 tisíc do 10 tisíc pak poměr 1:6,25. Vklady vyšší než 10 tisíc pak v poměru 1:75. Dluhy u peněžních ústavů byly přepočteny poměrem 1:5. Vklady se znehodnotily, ale dluhy zůstaly a musely být spláceny i nadále. Mimo to byly zrušeny veškeré závazky z domácích dluhopisů i životního pojištění. Nový režim se díky tomu zbavil závazků někdejšího režimu, ukázalo se, že se některé dluhy platit nemusí.

A za druhé pokud tvrdíme, že za třicet let bude roční deficit na důchodovém účtu 100 – 120 miliard, musely by být roční výnosy fondů 10% nad inflací, aby bylo možné tento schodek pokrýt. To je absolutní nesmysl i ve zdravě fungující ekonomice, natož v době, kdy bude ekonomika kolabovat díky slabé kupní síle přestárlého obyvatelstva. Většina penzistů z fondu nedostane ani korunu.

Pamatuji si, že jsem si v roce 1990 vložil do prasátka 1000,- korun co jsem dostal k narozeninám s tím, že si začnu šetřit. Dlouho mi to nevydrželo, peníze jsem do třech měsíců utratil. Za blbosti. Ale co, udělal jsem si radost a v roce 2010 by mi stejně osm stovek z uspořené tisícovky spolkla inflace. Průměrná inflace v České republice vychází na 8%, to je hodně.

Za třetí další riziko je stát. Nikdo nezaručí, že vám úspory z penzijního fondu nesebere stát. To se stalo v Maďarsku, ani to není zase tak dávno. V Maďarsku stát potřeboval peníze, tak zabavil penzijní fondy a nazdar. Česká republika na tom není tak špatně jako Maďarsko, ale nikdo neví co bude za třicet let. Zase tak dobře na tom Česká republika není. V případě jakéhokoliv finančního problému v zemi přichází na řadu jako první penzijní fondy.

Taky je potřeba brát v potaz populační krizi, o které jsem se zmínil úvodem. Není dána tím, že dnešní ženy mají daleko větší možnosti, než dříve. Tím, že cestují a budují kariéru, o děti nemají zájem. To je oblíbený omyl. Takové ženy ve slušivých kostýmcích, řídící vlastní firmy, se masově vyskytují pouze v seriálech typu Věkávěčka, ve skutečném životě ženy většinou krátce po škole končí v nějakém nudném zaměstnání, kde se musí chovat jako roboti konající veškerou činnost dle robotického programu sepsaném v jazyce ISO 9001. Právě příčiny demografické krize jsou peníze. Představte si, že máte vzdělání, zařazujete se do střední třídy a s manželkou měsíčně bez problémů dáte dohromady 50 000 korun čistého. Váš průměrný příjem na osobu je 25 000 korun a takový život je celkem příjemný. Pokud si pořídíte dvě děti, žijete z jednoho platu a navíc musíte splácet hypotéku, protože váš původní byt je samozřejmě malý, najednou není váš rodinný příjem 25 000 korun na osobu, ale po odečtení hypotéky klidně 5x menší a takový propad je na Vaší životní úrovni docela znatelně poznat, v podstatě se blížíte částce, za kterou byste žili, pokud byste za zdroj obživy zvolil sociální dávky. Jenže oproti příjemci dávek, který si může na černo přivydělat – vy ne, musíte platit auto a benzín, aby jste mohly cestovat do zaměstnání a navíc hodně investujete do Vašich dětí, protože vzdělání je pro budoucnost důležité. Pokud chce tedy rodina mít co nejpočetnější potomstvo, udělá skutečně lépe,

pokud přestane pracovat. V takovém případě se naopak s každým narozeným dítětem Vaše životní úroveň zvýší. U mnoha žen v ekonomicky aktivních rodinách se rodí děti převážně tam, kde je mateřská touha tak vysoká, že jim nestačí pořídit si psa.

Peníze, které tedy pošleme do soukromých fondů místo investování do dětí budou v současném průběžném systému chybět. Tyto chybějící peníze musí dodat daňoví poplatníci, ale to nestačí, proto stát musí nastavit opatření, jak peníze získat od vícečetných rodin. Není to nijak složité a netrvalo to ani dlouho, přitom je to poměrně jednoduché. Jíst musí všichni, čím víc dětí máte, tím více jídla nakupujete. Stát se rozhodl uplatnit metodu, která se osvědčila již při poslední daňové reformě a sice zdvojnásobení DPH na potraviny a léky. Stát rovněž počítá s tím, že vzhledem k vysoké DPH spousta lidí začne nakupovat v zahraničí. Ztráty utrží zcela jistě maloobchod a stát na DPH vybere mnohem méně, než kolik ukazují teoretické výpočty. Proto je nutné další zdražování cen energií, zavádění zelených opatření a jiných mechanismů zajišťujících příjem finančních prostředků pro chod státu. O lidi státu vůbec nejde, jen se tak stát tváří.

Do penzijních fondů, ani jiných podobných spořicíh programů nevstoupím. Nehodlám platit provize daňovým poradcům a bankéřům za to, že mi peníze znehodnotí a dovolí mi o ně spolehlivě přijít.

